

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deseto vijeće)

21. rujna 2016.*

„Željeznički prijevoz – Uredba (EZ) br. 1371/2007 – Prava i obveze putnika – Izostanak karte – Propuštanje reguliranja u rokovima – Kazneno djelo“

U predmetu C-261/15,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio vredegerecht te Ieper (sudac izmiritelj u Ieperu, Belgija), odlukom od 21. svibnja 2015., koju je Sud zaprimio 1. lipnja 2015., u postupku

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV

protiv

Gregoryja Demeya,

SUD (deseto vijeće),

u sastavu: F. Biltgen, predsjednik vijeća, A. Borg Barthet (izvjestitelj) i E. Levits, suci,

nezavisni odvjetnik: N. Wahl,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV, J.-P. Kesteloot, *advocaat*,

— za G. Demeya, K. Bentein, *advocaat*,

— za francusku vladu, D. Colas, F.-X. Bréchet i M.-L. Kitamura, u svojstvu agenata,

— za Europsku komisiju, F. Wilman, J. Hottiaux i N. Yerrell, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: nizozemski

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje zadnje rečenice stavka 2. članka 6. Dodatka A Konvenciji o međunarodnom željezničkom prijevozu (COTIF) od 9. svibnja 1980., kako je izmijenjena Protokolom o izmjenama Konvencije o međunarodnom željezničkom prijevozu od 3. lipnja 1999. (u daljnjem tekstu: Dodatak A), u Prilogu I. Uredbi (EZ) br. 1371/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o pravima i obvezama putnika u željezničkom prometu (SL 2007., L 315, str. 14.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 10., str. 143.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV (belgijsko nacionalno željezničko poduzeće (SNCB)) i Grégoryja Demeya u vezi s plaćanjem paušalne naknade štete zatražene zbog kaznenih djela koja je G. Demej počinio putujući vlakom bez karte i propuštajući regulirati svoj položaj u zakonskim rokovima.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Članak 4. Uredbe br. 1371/2007, naslovljen „Ugovor o prijevozu”, propisuje:
„Sukladno odredbama ovog poglavlja, sklapanje i izvršavanje ugovora o prijevozu te pružanje informacija i karata, uređuju se odredbama glava II. i III. Priloga I.”
- 4 Prilog I. toj uredbi, naslovljen „Izvod iz Jedinstvenih pravila o ugovoru o međunarodnom željezničkom prijevozu putnika i prtljage (CIV)”, sadržava Dodatak A. Nadalje, naslov II. Dodatka A Priloga I., naslovljen „Zaključivanje i izvršavanje ugovora o prijevozu”, sadržava članke 6. do 11. tog dodatka.
- 5 U skladu s člankom 6. Dodatka A, naslovljenim „Ugovor o prijevozu”:
„1. Ugovorom o prijevozu prijevoznik preuzima prijevoz putnika, a gdje je primjereno, i prijevoz prtljage i vozila, do odredišta te isporuku prtljage i vozila u mjestu odredišta.
2. Ugovor o prijevozu mora se potvrditi s jednom ili s više karata koje su izdane putniku. Međutim, na temelju članka 9., izostanak, neispravnost ili gubitak karte neće utjecati na postojanje ili valjanost ugovora koji ostaje podložan tim Jedinstvenim pravilima.
3. Karta je *prima facie* dokaz o zaključivanju i sadržaju ugovora o prijevozu.”
- 6 Članak 7. Dodatka A odnosi se na kartu.
- 7 Članak 8. Dodatka A, naslovljen „Plaćanje i naknada prijevozne cijene”, u stavku 1. propisuje da se cijena prijevoza plaća unaprijed, osim u slučaju drukčijeg sporazuma između putnika i prijevoznika.
- 8 Članak 9. Dodatka A, naslovljen „Pravo na prijevoz. Isključenje iz prijevoza”, propisuje:
„1. Putnik, od početka putovanja, mora posjedovati valjanu kartu i pokazati je pri pregledu karata. Opći uvjeti o prijevozu mogu predvidjeti
a) da putnik koji ne pokaže valjanu kartu, mora platiti, osim cijene karte, i nadoplatu;
b) da [se od] putnik[a] koji odbije platiti naknadu za prijevoz ili nadoplatu pošto se to od njega zatraži [može zahtijevati da prekine putovanje];

c) ako i pod kojima uvjetima se naplaćuje nadoknada.

2. Opći uvjeti o prijevozu mogu predvidjeti da putnici

a) koji predstavljaju opasnost za sigurnost dobrog funkcioniranja prometovanja ili zbog sigurnosti drugih putnika,

b) koji uznemiruju ostale putnike na nepodnošljiv način,

budu isključeni iz prometa ili se može zahtijevati da te osobe prekinu putovanje i da nemaju pravo na povrat cijene karte ili drugih naknada za prijevoz predane prtljage koju su možda platili.”

9 Članci 10. i 11. Dodatka A odnose se, redom, na ispunjavanje administrativnih formalnosti i na otkazivanje i kašnjenje vlakova. Naslov III. Dodatka A Priloga I. Uredbi br. 1371/2007 uređuje prijevoz priručne prtljage, životinja, predane prtljage i vozila.

Belgijsko pravo

10 Članak 15. stavak 1. prvi podstavak Koninklijk besluit van 20 december 2007 houdende reglement van de politie op de spoorwegen (Kraljevska uredba od 20. prosinca 2007. koja se odnosi na propis o željezničkoj policiji) (Belgisch Staatsblad, 15. srpnja 2008., str. 36973.) propisuje:

„Željeznička vozila i peroni dostupni su samo putnicima koji u skladu s općim uvjetima prijevoza dotičnog željezničkog poduzetnika posjeduju valjanu kartu ili koji se usklade s općim uvjetima prijevoza kupnjom takve karte.”

11 U skladu s člankom 18. stavkom 1. te kraljevske uredbe:

„Svaka povreda odredaba ove uredbe kažnjiva je u skladu s člankom 3. Zakona od 12. travnja 1835. o cestarinama i propisima o željezničkoj policiji, čak i ako je počinjena nenamjerno.”

12 Članak 3. Wet van 12 april 1835 betreffende het tolgeld en de reglementen van de spoorwegpolitie (Zakon od 12. travnja 1835. o cestarinama i propisima o željezničkoj policiji) (objavljen 17. travnja 1835.) propisuje da vlada može utvrditi kazne u skladu s Wet van 6 maart 1818 betreffende de straffen uit te spreken tegen de overtreders van algemene verordeningen of te stellen bij provinciale of plaatselijke reglementen (Zakon od 6. ožujka 1818. o kaznama za povrede općih mjera unutarnjih poslova kao i o kaznama koje mogu biti utvrđene propisima provincijskih ili općinskih tijela) (objavljen 6. ožujka 1818.).

13 U skladu s člankom 1. stavkom 1. Zakona od 6. ožujka 1818., „povrede kraljevskih uredbi u pogledu kojih zakonima nisu određene niti će se odrediti posebne kazne [...] kaznit će se kaznom zatvora od osam do četrnaest dana i novčanom kaznom u iznosu od dvadeset i šest do dvjesto franaka ili samo jednom od tih kazni”.

14 Članak 74. Wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (Zakon od 6. travnja 2010. o tržišnim praksama i zaštiti potrošača) (Belgisch Staatsblad, 12. travnja 2010., str. 20803.) (u daljnjem tekstu: Zakon o tržišnim praksama) propisuje:

„U ugovorima sklopljenima između poduzetnika i potrošača u svakom su slučaju nepoštene ugovorne odredbe i uvjeti odnosno spoj ugovornih odredaba i uvjeta čiji je cilj:

[...]

17° odrediti iznos naknade koji duguje potrošač koji ne izvršava svoje obveze a da se pritom ne predvidi istovrsna naknada na teret poduzetnika koji ne izvršava svoje obveze;

[...]

24° utvrditi iznose naknade štete i kamata koje se potražuju u slučaju neizvršenja potrošačkih obveza ili zakašnjenja u njihovu izvršenju, a koje očito premašuju opseg štete koju bi mogao snositi poduzetnik;

[...]”

15 Članak 75. Zakona o tržišnim praksama u stavku 1. propisuje:

„Svaka nepoštena ugovorna odredba je ništava.

Ugovor nastavlja obvezivati stranke ako može postojati bez nepoštenih ugovornih odredaba.

Potrošač se ne može odreći prava koja su mu dana ovim odjeljkom.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 16 Prilikom kontrola provedenih u rujnu i listopadu 2013. utvrđeno je da je G. Demey u četiri navrata putovao vlakom po Belgiji bez karte. Kontrolor karata u vlaku pozvao je G. Demeya da regulira svoj položaj plaćanjem u roku od 14 dana cijene putovanja od 11,20 eura uvećane za 8 eura, što ukupno iznosi 19,20 eura po putovanju. G. Demey nije regulirao svoj položaj u rokovima koji su mu dodijeljeni niti je odgovorio na opomene koje mu je poslao SNCB.
- 17 Posljedično, SNCB je tužio G. Demeya pred vrederegerecht te Ieper (sudac izmiritelj u Ieperu, Belgija) te je zahtijevao plaćanje dodatne paušalne naknade u iznosu od 800 eura, odnosno 200 eura po izvršenom putovanju bez karte, i to umjesto početno predviđenog upravnog povećanja od 8 eura po putovanju.
- 18 SNCB je naveo da je paušalna naknada štete u iznosu od 200 eura po putovanju opravdana kaznenim djelima koja je počinio G. Demey. Prema mišljenju SNCB-a, u ovom slučaju ne postoji suglasnost potrebna za postojanje ugovora o prijevozu jer se G. Demey kaznenim postupanjem namjerno vozio vlakom bez karte. Posljedično, SNCB smatra da G. Demey ne može uživati pravnu zaštitu koju mu kao potrošaču pružaju članci 74. i 75. Zakona o tržišnim praksama.
- 19 G. Demey tvrdi da uživa pravnu zaštitu koju pruža članak 74. stavci 17° i 24° tog zakona jer na temelju zadnje rečenice stavka 2. članka 6. Dodatka A Priloga I. Uredbi br. 1371/2007 nepostojanje karte ne utječe ni na postojanje ni na valjanost ugovora.
- 20 Sud koji je uputio zahtjev navodi da se argumentacija G. Demeya temelji na postojanju ugovornog odnosa između njega i SNCB-a. Nasuprot tomu, sud koji je uputio zahtjev smatra da SNCB-ovo stajalište podrazumijeva da je G. Demey počinio kazneno djelo. Posljedično, sud koji je uputio zahtjev pita se postoji li u ovom slučaju ugovor o prijevozu između G. Demeya i navedenog društva za prijevoz na temelju zadnje rečenice stavka 2. članka 6. i može li stoga primijeniti odredbe Zakona o tržišnim praksama koje se temelje na postojanju takvog ugovora.

- 21 U tim je okolnostima vredegerecht te Ieper (sudac izmiritelj u Ieperu, Belgija) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Protivi li se [zadnja rečenica] stavka 2. članka 6. [Dodatka A] Priloga I. [Uredbi (EZ) br. 1371/2007] belgijskim nacionalnim kaznenim odredbama [koje su navedene u točkama 10. do 13. ove presude] prema kojima putnik u željezničkom prometu bez karte – koji taj položaj nije regulirao unutar zakonski predviđenih rokova – čini kazneno djelo koje isključuje bilo kakav ugovorni odnos između društva za prijevoz i putnika u željezničkom prometu, tako da se putnik u željezničkom prometu zbog toga ne može pozvati ni na odgovarajuće odredbe europskog i belgijskog nacionalnog prava o pravnoj zaštiti [...] koje se temelje na navedenom (isključivom) ugovornom odnosu s tim potrošačem, [...]?”

O prethodnom pitanju

- 22 Sud koji je uputio zahtjev u biti pita Sud treba li zadnju rečenicu stavka 2. članka 6. Dodatka A Priloga I. Uredbi br. 1371/2007 tumačiti na način da joj se protive nacionalne odredbe koje propisuju da ne postoji ugovorni odnos između željezničkog poduzetnika i osobe koja putuje vlakom bez posjedovanja karte u tu svrhu i koja ne regulira svoj položaj u rokovima predviđenima tim odredbama.
- 23 U okviru glavnog postupka stranke su međusobno suprotstavljene u vezi s odgovorom na pitanje je li ugovor o prijevozu sklopljen čim osoba putuje vlakom, neovisno o tome posjeduje li ona ili ne posjeduje kartu u tu svrhu. Stoga valja utvrditi uređuje li članak 6. stavak 2. Dodatak A Priloga I. Uredbi br. 1371/2007 uvjete sklapanja ugovora o prijevozu.
- 24 Valja navesti da članak 4. Uredbe br. 1371/2007, naslovljen „Ugovor o prijevozu”, propisuje da se sklapanje ugovora o prijevozu uređuje odredbama naslova II. i III. Dodatak A Priloga I. toj uredbi. Međutim, te odredbe ne uređuju detaljno uvjete sklapanja takvog ugovora.
- 25 Naime, u skladu s člankom 6. stavkom 2. Dodatka A Priloga I. Uredbi br. 1371/2007 „[u]govor o prijevozu mora se potvrditi s jednom ili s više karata koje su izdane putniku. Međutim, na temelju članka 9., izostanak, neispravnost ili gubitak karte neće utjecati na postojanje ili valjanost ugovora koji ostaje podložan tim Jedinostvenim pravilima”.
- 26 Iz izričaja te odredbe proizlazi da ona pretpostavlja postojanje prethodno sklopljenog ugovora o prijevozu i ne odnosi se na dokaz o postojanju takvog ugovora, koji mora biti potvrđen s jednom ili više karata. Druga rečenica navedene odredbe odnosi se na slučajeve u kojima željeznički putnik nije u mogućnosti pokazati kartu ili u kojima je karta neispravna te propisuje da to ne utječe na postojanje i valjanost ugovora o prijevozu, pri čemu se ne navode detaljno pravila prema kojima se ugovor o prijevozu mora sklopiti.
- 27 Posebice, izostanak karte, koji se navodi u toj drugoj rečenici, može se tumačiti samo na način da znači da je ugovor o prijevozu prethodno sklopljen i da putnik ne može pokazati dokaz kojim se potvrđuje da je kupio kartu jer bi drukčije tumačenje oduzelo prvoj rečenici navedene odredbe svaki koristan učinak.
- 28 U skladu s člankom 6. stavkom 1. Dodatka A Priloga I. Uredbi br. 1371/2007, ugovorom o prijevozu prijevoznik preuzima prijevoz putnika, a gdje je primjereno i prijevoz prtljage i vozila, do odredišta. Ta odredba također počiva na premisi da je ugovor o prijevozu sklopljen ranije, ali ne navodi detaljno način na koji taj ugovor o prijevozu mora biti sklopljen.
- 29 Također, članak 6. stavak 3. Dodatka A navodi samo da je karta *prima facie* dokaz o zaključivanju i sadržaju ugovora o prijevozu.

- 30 Iz toga slijedi da se članak 6. stavak 2. navedenog dodatka ne može tumačiti na način da uređuje uvjete sklapanja ugovora o prijevozu.
- 31 Tu tvrdnju potvrđuje analiza konteksta u kojem se nalazi ta odredba.
- 32 Naime, u skladu s člankom 9. Dodatka A Priloga I. Uredbi br. 1371/2007, na koji upućuje članak 6. stavak 2. tog dodatka, putnik od početka putovanja mora posjedovati valjanu kartu i pokazati je pri pregledu karata. Taj članak 9. također propisuje da opći uvjeti o prijevozu mogu predvidjeti da putnik koji ne pokaže valjanu kartu mora platiti, osim cijene karte, i nadoplatu te da se može prekinuti putovanje putnika koji odbije platiti naknadu za prijevoz ili nadoplatu nakon što se to od njega zatraži. Dakle, ta odredba predviđa samo sankcije koje se mogu poduzeti protiv putnika koji nije imao kartu i koji nije naknadno kupio kartu, a ne sadržava nijednu naznaku o uvjetima sklapanja ugovora o prijevozu.
- 33 Jednako vrijedi i za druge odredbe koje se nalaze u glavi II. Dodatka A Priloga I. Uredbi br. 1371/2007. Naime, članak 8. Dodatka A u stavku 1. propisuje da se cijena prijevoza plaća unaprijed, osim u slučaju drukčijeg sporazuma između putnika i prijevoznika. Članak 7. Dodatka A odnosi se na karte, a njegovi članci 10. i 11., redom, na ispunjavanje administrativnih formalnosti i na otkazivanje i kašnjenje vlakova.
- 34 U tim okolnostima treba zaključiti da se članak 6. stavak 2. Dodatka A Priloga I. Uredbi br. 1371/2007 ne može tumačiti na način da uređuje uvjete sklapanja ugovora o prijevozu, pri čemu su ti uvjeti uređeni relevantnim nacionalnim odredbama.
- 35 S obzirom na prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da zadnju rečenicu stavka 2. članka 6. Dodatka A Priloga I. Uredbi br. 1371/2007 treba tumačiti na način da joj se ne protive nacionalne odredbe koje propisuju da ne postoji ugovorni odnos između željezničkog poduzetnika i osobe koja putuje vlakom bez posjedovanja karte u tu svrhu i koja ne regulira svoj položaj u rokovima predviđenima tim odredbama.

Troškovi

- 36 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (deseto vijeće) odlučuje:

Zadnju rečenicu stavka 2. članka 6. Dodatka A Konvenciji o međunarodnom željezničkom prijevozu (COTIF) od 9. svibnja 1980., kako je izmijenjena Protokolom o izmjenama Konvencije o međunarodnom željezničkom prijevozu od 3. lipnja 1999., u Prilogu I. Uredbi (EZ) br. 1371/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o pravima i obvezama putnika u željezničkom prometu treba tumačiti na način da joj se ne protive nacionalne odredbe koje propisuju da ne postoji ugovorni odnos između željezničkog poduzetnika i osobe koja putuje vlakom bez posjedovanja karte u tu svrhu i koja ne regulira svoj položaj u rokovima predviđenima tim odredbama.

Potpisi